FORTYFIKACJE CYPLA HELSKIEGO

Fortifications of Hel Peninsula Tip ● Befestigung der Landzunge Hel

1 31. BATERIA CYPLOWA im. H. LASKOWSKIEGO (1935-1939) 13. BATERIA ARTYLERII STAŁEJ (1951-1977)

- **SO-1** ZNISZCZONE STANOWISKO OGNIOWE NR 1 — DESTROYED GUN EMPLACEMENT No 1 — ZERSTÖRTE FEUERSTELLUNG NR. 1
- **201** STANOWISKO OGNIOWE NR 2 — GUN EMPLACEMENT No 2 — FEUERSTELLUNG NR. 2
- **202** STANOWISKO OGNIOWE NR 3 — GUN EMPLACEMENT No 3 — FEUERSTELLUNG NR. 3
- **203** STANOWISKO OGNIOWE NR 4 — GUN EMPLACEMENT No 4 — FEUERSTELLUNG NR. 4
- **204** NOWE STANOWISKO OGNIOWE NR 4 — NEW GUN EMPLACEMENT No 4 — NEUE FEUERSTELLUNG NR. 4
- **205** CENTRALA ARTYLERYJSKA 13.BAS — ARTILLERY CENTRAL POST OF 13th BATTERY — ARTILLERIEZENTRALE DER 13. BATTERIE
- **206** WIEŻA RADARU KIEROWANIA OGNIEM — FIRE CONTROL RADAR TOWER — TURM MIT DEM ARTILLERIERADAR
- **207** GŁÓWNY PUNKT KIEROWANIA OGNIEM 13.BAS — MAIN FIRE CONTROL POST OF 13th BATTERY — HAUPT-LEITSTAND DER 13. BATTERIE
- **208** ZAPASOWY PUNKT KIEROWANIA OGNIEM 13.BAS — RESERVE FIRE CONTROL POST OF 13th BATTERY — RESERVE-LEITSTAND DER 13. BATTERIE
- **209** ELEKTROWNIA 13. BAS — POWER PLANT OF 13th BATTERY — KRAFTWERK DER 13. BATTERIE
- **211** SCHRON ZAŁOGI NR 1 — CREW SHELTER NO 1 — MANNSCHAFTSBUNKER NO 1
- **212** SCHRON ZAŁOGI NR 2 — CREW SHELTER NO 2 — MANNSCHAFTSBUNKER NO 2
- **213** MAGAZYN AMUNICJI — AMMUNITION STORE — MUNITIONRAUM
- **K** KOPUŁY STRZELECKIE — FIRING CUPOLAS — SCHIESSKUPPELN

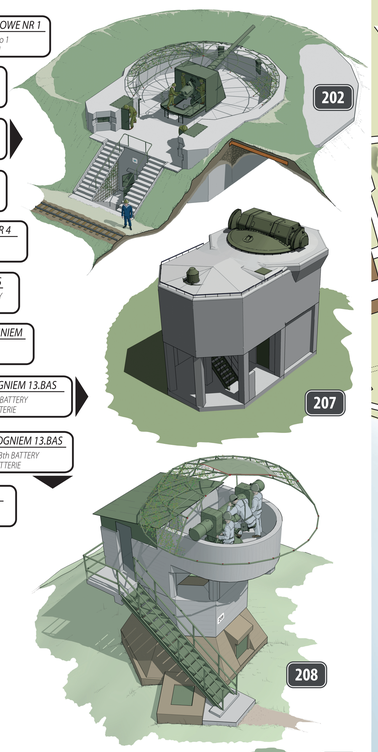

2 27. BATERIA ARTYLERII STAŁEJ (1955-1977)

- **1001-1004** STANOWISKA OGNIOWE 27.BAS — GUN EMPLACEMENTS OF 27th BATTERY — FEUERSTELLUNGEN DER 27. BATTERIE
- **1005** CENTRALA ARTYLERYJSKA 27.BAS — ARTILLERY CENTRAL POST OF 27th BATTERY — ARTILLERIEZENTRALE DER 27. BATTERIE
- **1007** PUNKT KIEROWANIA OGNIEM 27.BAS — FIRE CONTROL POST OF 27th BATTERY — LEITSTAND DER 27. BATTERIE
- **1018** GARAŻ REFLEKTORA 27.BAS — SEARCHLIGHT SHELTER OF 27th BATTERY — SCHEINWERFERSTAND DER 27. BATTERIE
- **1021** STANOWISKO DOWODZENIA 27.BAS — COMMAND POST OF 27th BATTERY — FÜHRUNGSBUNKER DER 27. BATTERIE
- **1022** GARAŻ AGREGATU REFLEKTORA 27.BAS — SEARCHLIGHT GENERATOR POST OF 27th BATTERY — SCHEINWERFER GENERATORSTAND DER 27. BATTERIE
- **1025** SCHRON AGREGATU — GENERATOR SHELTER — MASCHINENUNTERSTAND

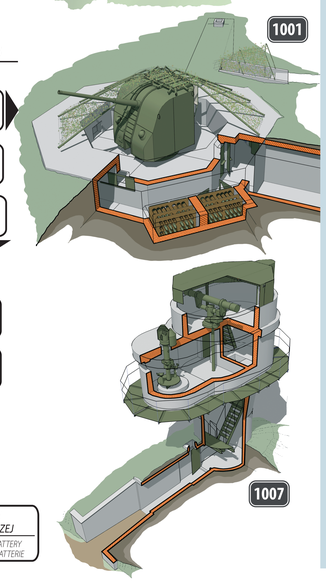

3 STANOWISKA OGNIOWE BATERII PRZECIWLOTNICZEJ

GUN EMPLACEMENTS OF AA-BATTERY — FEUERSTELLUNGEN DER FLAK-BATTERIE

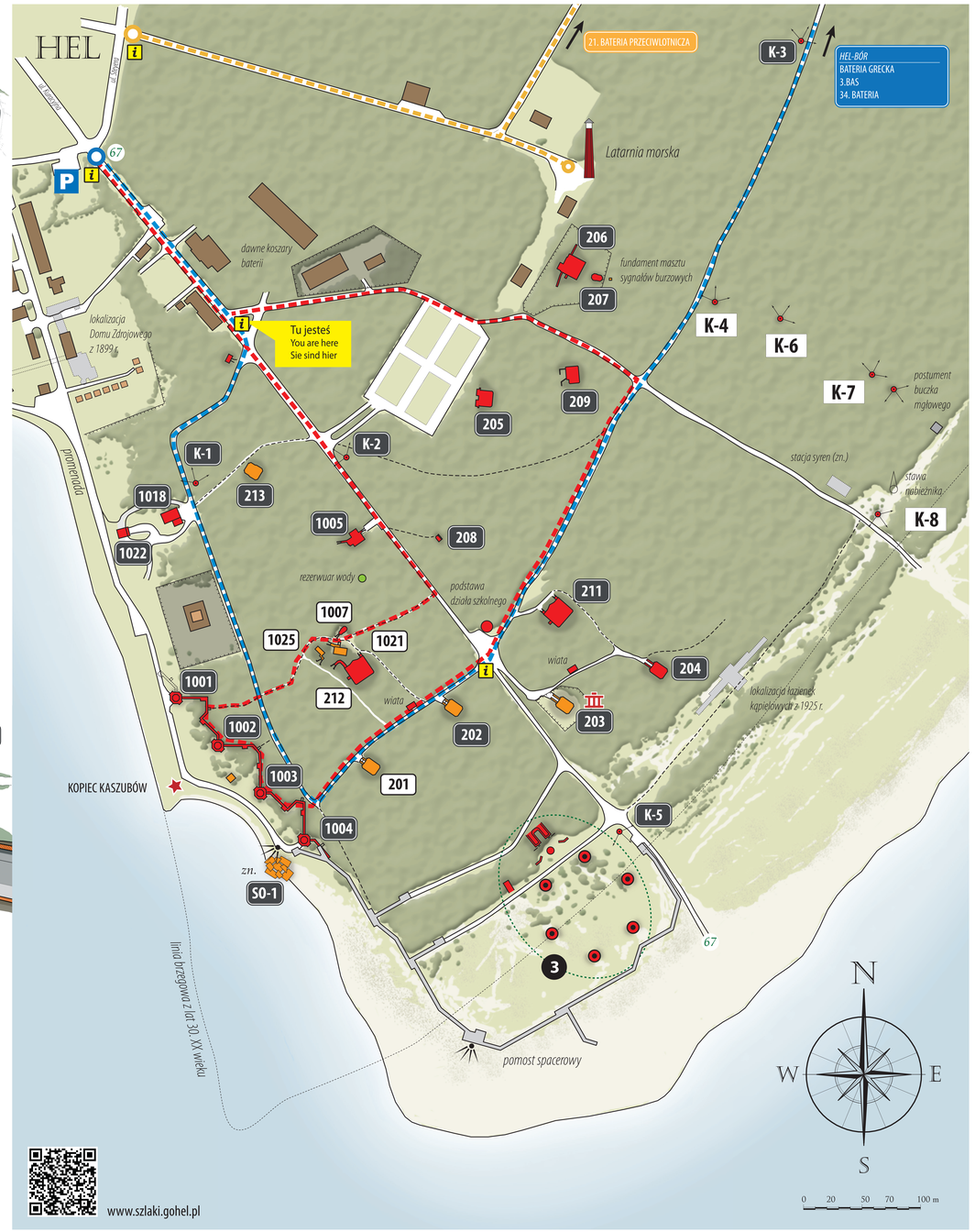

www.szlaki.gohel.pl

Polski

Miejsce bohaterskich walk w obronie Wybrzeża w 1939 r. Najsilniej umocniony fragment Półwyspu Helskiego, na którym w latach 1935-1974 zbudowano ponad 20 schronów i działobitni oraz liczne mniejsze obiekty fortyfikacyjne.

Pierwotnie teren Cypla Helskiego pełnił funkcję rekreacyjną i wypoczynkową. W końcu XIX wieku powstało tu kąpielisko, oficjalnie otwarte 21 czerwca 1896 r., a w 1898 r. rozpoczęto budowę malowniczego domu zdrojowego - Kurhausu w stylu romantycznym.

W 1920 roku, po odzyskaniu przez Polskę niepodległości teren został przejęty przez spółkę „Hel - Kąpiele Morskie". Budynek Kurhausu, pod nazwą „Polonia" dalej pełnił swoją funkcję i był jednym z najznakomitszych hoteli na polskim wybrzeżu. Gościli tu m.in. Stefan Żeromski i Karol Szymanowski. Obecnie po zniszczonym podczas walk w 1939 r. budynku nie zachowały się żadne ślady.

Kraniec Półwyspu miał również duże znaczenie nawigacyjne. Już w okresie od XVI do początku XIX wieku istniała tu drewniana „bliza", czyli latarnia ostrzegająca żeglarzy. Jej funkcję przejęła, zbudowana w 1826 r. murowana latarnia morska, która została wysadzona przez obrońców w czasie działań wojennych w 1939 r. Obecna latarnia zbudowana w 1942 r. nadal służy celom nawigacyjnym i jest dostępna do zwiedzania.

Militarny rozdział historii Cypla rozpoczął się w 1933 r., kiedy zdecydowano o budowie w tym strategicznym miejscu najnowocześniejszej i najsilniejszej ówcześnie baterii artylerii nadbrzeżnej, opatrzonej numerem 31 i nazwanej imieniem jej twórcy, kmdr. por. Heliodora Laskowskiego. W latach 1935-1939 zbudowano tu cztery żelbetowe stanowiska dla dział typu Bofors kalibru 152,4mm oraz kilka pomocniczych obiektów: dwie wieże kierowania ogniem, schrony centrali artyleryjskiej i agregatu prądotwórczego, a także stanowiska obrony przeciwlotniczej i przeciwdesantowej. W 1936 r. oddano do użytku koszary wraz z kuchnią i stołówką.

W trakcie obrony Wybrzeża w 1939 r. Cypel był bohatersko broniony przez załogę, opierając się ciągłym nalotom lotniczym i ostrzałem przez pancerniki „Schelswig-Holstein" i „Schlesien". Głównym celem ataków była Bateria im. H. Laskowskiego dowodzona przez kpt. mar. Zbigniewa Przybyszewskiego i pobliska 21. Bateria Artylerii Przeciwlotniczej.

Obrońcy wykazali niezłomną wolę walki trwając na stanowiskach aż do 2 października 1939 r., jako jeden z najdłużej bronionych skrawków polskiej ziemi. Dzięki ich postawie Garnizon Hel został odznaczony Krzyżem Srebrnym Orderu Virtuti Militari.

Po kapitulacji Rejonu Umocnionego „Hel" baterii przywrócono sprawność bojową i pod nazwą „Schlesien" wcielono do Kriegsmarine.

Po wyzwoleniu Półwyspu Helskiego i przejęciu go przez polskie władze, nie zapomniano o militarnych walorach Cypla. Już w 1948 r. postanowiono o lokalizacji tu nowej baterii z działami produkcji radzieckiej kal. 130mm, która otrzymała nazwę 13.Bateria Artylerii Stałej. Wykorzystano obiekty przedwojennej baterii Laskowskiego, jednocześnie dobudowując nowe schrony i punkty kierowania ogniem. Prace trwały do 1957 r. W 1955 r. powstaje kolejna bateria - 27.Bateria Artylerii Stałej, mająca za zadanie bezpośrednią ochronę helskiego portu.

Uzbrojono ją w cztery armaty kal. 100mm ustawione na żelbetowych działobitniach połączonych podziemnym korytarzem. Na zapleczu wzniesiono m.in. wieżę kierowania ogniem o interesującej konstrukcji, zwaną „kurzą stopką". W 1977 r. obie baterie zostały rozformowane, a obiekty przejął 7. Dywizjon Artylerii Przeciwlotniczej. Pod koniec ubiegłego wieku Marynarka Wojenna w większości opuściła teren Cypla Helskiego i zaczął się kolejny, cywilny już, rozdział w jego historii.

English

A place of heroic battles in the 1939 defense of the Polish coast. The most secured fragment of the Hel Peninsula, where between 1935 and 1974 over 20 bunkers and gun emplacements as well as numerous smaller fortification objects were built.

Originally the purpose of the terrain was one of rest and recreation. At the end of the 19th century a seaside resort was developed here. It was officially opened on 21 June 1896, and in 1898 the construction of a picturesque wellness hotel began - a Romanesque style Kurhaus.

In 1920, after the retrieval of Polish independence, the terrain was taken over by the Hel - Kąpiele Morskie Company. The Kurhaus building, renamed Polonia, continued its original function and was one of the finest hotels on the Polish coast. Stefan Żeromski and Karol Szymanowski counted among its many guests. Today nothing remains of the building after it was destroyed in the battles of 1939.

The tip of the peninsula also had a major navigational importance. In the period between the 16th century and the beginning of the 19th century a wooden lighthouse, called a 'bliza' in Kashubian, was already situated here. It was replaced by a brick lighthouse built in 1826, which was later demolished during the 1939 hostilities. Presently the 1942 built lighthouse continues to serve its navigational duties and is open for sightseeing.

The military chapter of the Hel Peninsula Tip began in 1933, when it was decided to build in this strategic place the then most modern and powerful coastal artillery battery, marked with the number 31 and named after its organizer, Lieutenant Commander Heliodor Laskowski. Between 1935 and 1939 four reinforced concrete gun emplacements for cal. 152,4mm Bofors cannons were built, as well as some auxiliary objects, namely two fire control towers, central artillery post and power generator shelters, as well as anti-aircraft and anti-landing defense stations. Army barracks with a kitchen and mess hall were added in 1936.

During the 1939 defense of the Polish coast, the peninsula was heroically defended by the crew resisting continuous air raids, and gunfire from German battleships Schleswig-Holstein and Schlesien. The main aim of the German attacks was the H. Laskowski Battery commanded by Navy Captain Zbigniew Przybyszewski, and the nearby 21st Anti-aircraft Artillery Battery.

The defenders demonstrated an abiding will to fight holding their posts until 2 October 1939 - one of the longest defended fragments of Polish soil. Thanks to their stand the Hel Garrison was awarded the Silver Cross of the Order of the Virtuti Militari.

After the surrender of the Hel Fortified Area, the battery was returned to military working order and incorporated into the German Navy under the new name of Schlesien.

The military advantages of the Hel Peninsula were not forgotten after its liberation and return to Polish authorities. As early as 1948 a decision was made to locate a new battery here with Soviet B-13 cal. 130mm cannons, and named the 13th Fixed Artillery Battery. Objects of the pre-war Laskowski Battery were utilized while simultaneously adding new shelters and fire control posts, with works lasting until 1957.

A new battery, the 27th Fixed Artillery Battery, was built in 1955 with the objective of the direct defense of the Port of Hel. It was armed with four cal 100mm cannons placed on reinforced concrete gun emplacements connected via an underground corridor, and at the back a 'chicken foot' fire control tower of interesting construction was erected. In 1977 both batteries were disbanded, and the objects were taken over by the 7th Anti-Aircraft Artillery Squadron. At the end of the 20th century the Hel Peninsula Tip was largely vacated by naval forces and a new, civilian chapter in its history commenced.

Deutsch

Die Landzunge Hel ist der Ort der heldenhaften Kämpfe zur Küstenverteidigung im Jahre 1939. Dies war der am besten befestigte Teil der Halbinsel von Hel, wo in Jahren 1953-1974 über 20 Bunker und verschanzte Artillerieeinheiten sowie andere kleinere Befestigungsobjekte gebaut wurden.

Ursprünglich war die Landzunge Hel ein Erholungsort. Ende des 19. Jhs. entstand hier das Freibad, das offiziell am 21. Juni 1896 geöffnet wurde.1898 wurde der Bau des malerischen Kurhauses begonnen - Kurhaus im romantischen Stil.

1920, nach Wiedererlangung der Unabhängigkeit von Polen, wurde das Gelände durch die Gesellschaft „Hel - Kąpiele Morskie" übernommen. Das Kurhausgebäude, unter dem Namen „Polnia" erfüllte weiter seine Funktion und war eins der besten Hotels an der polnischen Küste. Hier wurden unter anderem Stefan Żeromski und Karol Szymanowski bewirtet. Jetzt gibt es keine Spuren nach dem während des II. Weltkrieges zerstörten Gebäude mehr.

Die Landzunge spielte auch große Navigationsrolle. Schon in den Zeiten vom 16. bis zum 19. Jh. bestand hier ein Holzleuchtturm, der die Segler vor Gefahr warnte. Ihre Funktion übernahm dann der 1826 gebaute gemauerte Leuchtturm, der durch die Verteidiger während Kriegshandlungen im Jahre 1939 in die Luft gesprengt wurde. Der jetzige 1942 gebaute Leuchtturm erfüllt Navigationsrolle und ist für die Besucher zugänglich gemacht.

Das militärische Kapitel der Geschichte der Landzunge begann im Jahre 1933, als über den Bau der damals modernsten und größten Küstenbatterie in diesem strategischen Ort entschieden wurde. Die Batterie erhielt die Nummer 31 und den Namen des Schiffskapitäns Ult. Heliodor Laskowski. In den Jahren 1935-1939 wurden Stahlbetonblocke für die „Bofors" Geschütze Kaliber 152,4mm und einige zusätzliche Objekte: zwei Feuerleittürme, Bunker für Artilleriezentrale und Stromerzeuger sowie Luftabwehrstellungen gebaut. 1936 wurden die Kaserne sowie die Küche und Kantine abgegeben.

Während des Küstenschutzes 1939 war die Langzunge vor ständigen Luftangriffen und Beschüssen der Panzerschiffe „Schelswig-Holstein" und „Schlesien" durch die Besatzung verteidigt. Das Hauptziel der Angriffe waren die H.Laskowski-Batterie, die durch den Schiffskapitän Zbigniew Przybyszewski geleitet war, und die 21. Batterie der Luftabwehrartillerie.

Die Verteidiger zeigten den großen Kampfwillen und standen auf ihren Positionen bis zum 2. Oktober 1939. Hel war der am längsten verteidigte Teil Polens. Die Garnison Hel wurde mit dem Silbernen Kreuz des Ordens Virtuti Militari ausgezeichnet.

Nach der Kapitulation der Festung Hel war die Batterie wieder kampfbereit. Unter dem Namen „Schlesien" wurde sie zur Kriegsmarine eingezogen.

Nach Befreiung und Übernahme der Halbinsel Hel durch die Polnischen Truppen wurden die militärischen Vorteile der Landzunge nicht vergessen. Schon 1948 fiel die Entscheidung darüber, dass Hel der neuen Batteriestandort wird. Die Batterie wurde mit den sowjetischen Geschützen Kaliber 130 mm ausgestattet und erhielt den Namen 13. Feste Artilleriebatterie. Die Objekte der Lasowski-Batterie aus der Vorkriegszeit wurden damals genutzt und mit den neuen Bunkern und Feuerleitpunkten ergänzt. Die Arbeiten dauerten bis 1957. 1955 entsteht die nächste Batterie - 27. Feste Artilleriebatterie, die für den direkten Schutz des Hafens in Hel verantwortlich war. Die Batterie wurde mit vier auf Stahlbetonblocken gestellten Geschützen Kaliber 100 mm ausgestattet, die mit unterirdischen Korridoren miteinander verbunden waren. Im hinteren Teil wurde u.a. Feuerleitturm von einer sehr interessanten Konstruktion - „Hühnerfuß" genannt, gebaut. 1977 wurden die beiden Batterien aufgelöst, und ihre Objekte wurden durch die 7.Flak-Abteilung übernommen. Ende des 20. Jhs. hat die Kriegsmarine das Gelände der Landzunge Hel verlassen. Das neue Kapitel in ihrer Geschichte begann.